

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/ NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

LANDBOUWETENSKAPPE V1

MEI/JUNIE 2025

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 11 bladsye.

AFDELING A**VRAAG 1**

1.1	1.1.1	D ✓✓		
	1.1.2	C ✓✓		
	1.1.3	B ✓✓		
	1.1.4	C ✓✓		
	1.1.5	C ✓✓		
	1.1.6	A ✓✓		
	1.1.7	B ✓✓		
	1.1.8	D ✓✓		
	1.1.9	B ✓✓		
	1.1.10	A ✓✓	(10 x 2)	(20)
1.2	1.2.1	Slegs B ✓✓		
	1.2.2	Slegs B ✓✓		
	1.2.3	Geeneen ✓✓		
	1.2.4	Beide A en B ✓✓		
	1.2.5	Slegs A ✓✓	(5 x 2)	(10)
1.3	1.3.1	Verteerbaarheidskoëffisiënt ✓✓		
	1.3.2	Vektor ✓✓		
	1.3.3	Karunkels/nodules ✓✓		
	1.3.4	Amnion ✓✓		
	1.3.5	Elektro-ejakulator ✓✓	(5 x 2)	(10)
1.4	1.4.1	Kafeteriastyl ✓		
	1.4.2	Rigor mortis ✓		
	1.4.3	Superovulasie ✓		
	1.4.4	Fallopiese buise/ovidukte ✓		
	1.4.5	Estrogeen ✓	(5 x 1)	(5)

TOTAAL AFDELING A: 45

AFDELING B**VRAAG 2: DIEREVOEDING****2.1 Die spysverteringskanaal van twee plaasdiere****2.1.1 Identifikasie van die diagram**

Diagram B ✓

(1)

2.1.2 Regverdiging van die antwoord

- Teenwoordigheid van 'n groot rumen in verhouding tot die abomasum ✓
 - Teenwoordigheid van 'n kleiner abomasum in verhouding tot die rumen ✓
 - Ten volle ontwikkelde voormae ✓
 - Afwesigheid van 'n slukdermgroef ✓
- (Enige 1) (1)

2.1.3 Funksie van die slukdermgroef

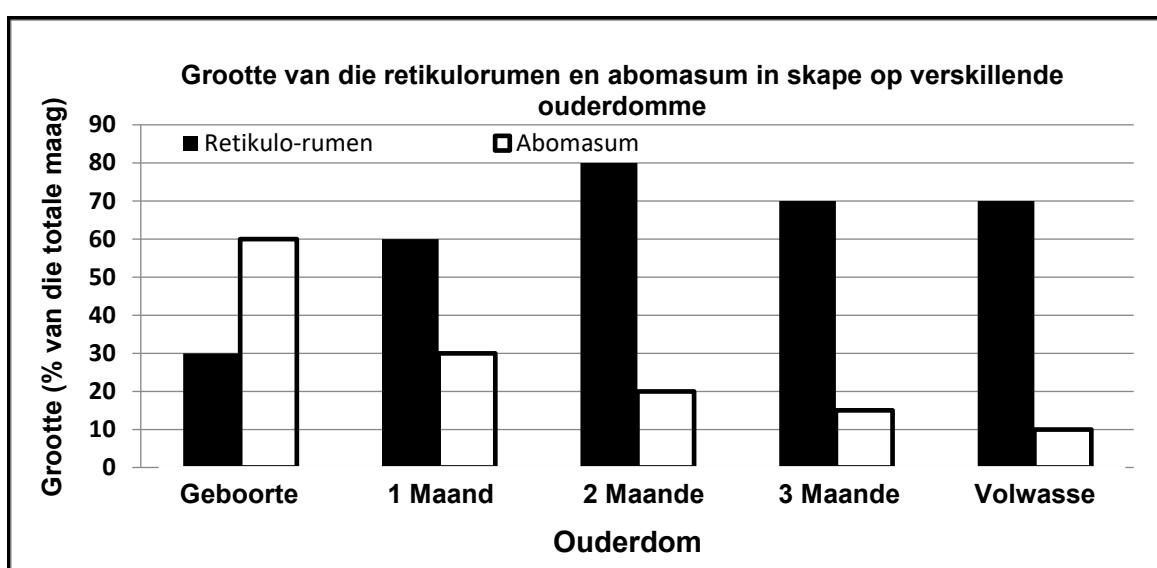
Dit kannaliseer melk vanaf die slukderm tot in die abomasum ✓

(1)

2.1.4 Identifikasie van die deel

Abomasum ✓

(1)

2.2 Die staafgrafiek**2.2.1 Staafgrafiek van die grootte van die retikulorumen en die abomasum van skape op verskillende ouderdomme****KRITERIA/RUBRIEK/NASIENRIGLYNE**

- Korrekte opskrif (met beide veranderlikes) ✓
- X-as: Korrek gekalibreer met byskrif (Ouderdom) ✓
- Y-as: Korrek gekalibreer met byskrif (Grootte) ✓
- Korrekte eenhede (% van die totale maag) ✓
- Gekombineerde staafgrafiek ✓
- Akkuraatheid (80% + korrek geplot) ✓

(6)

2.3 Die samestelling van 'n rantsoen

2.3.1 Indikasie van die tipe plaasdier

Nieherkouer/monogastries ✓ (1)

2.3.2 Rede

- Die rantsoen bevat groot hoeveelhede ruvoer/hooi ✓ wat nie deur nieherkouers verteer kan word nie ✓
- Die rantsoen bevat ureum ✓ wat nie deur nieherkouers verteer kan word nie ✓ (Enige 1) (2)

2.3.3 Identifikasie van 'n voer

(a) Proteïenryke ruvoer - Lusernhooi ✓ (1)

(b) Koolhidraatryke konsentraat - Koringmeel ✓ (1)

2.4 Die verteerbaarheid van voere

Berekening van die droë materiaal van die voer in kg

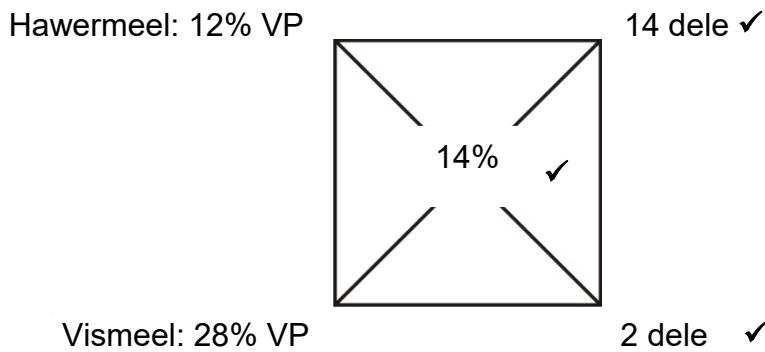
- $25\text{kg} \times 0,15 = 3,75\text{kg}$ OF $\frac{15}{100} \times 25 = 3,75\text{kg}$ ✓
- $25\text{kg} - 3,75\text{kg} = 21,25\text{kg}$ ✓

OF

- $\frac{85}{100} \times 25\text{kg}$ ✓
- $= 21,25\text{kg}$ ✓ (Enige 2) (2)

2.5 Die Pearson-vierkant

2.5.1 Die Pearson-vierkantmetode

Verhouding: Hawermeel tot vismeel = 14 : 2/
Vismeel tot hawermeel = 2 : 14 ✓ (4)

2.5.2 Berekening van die persentasie vismeel in die mengsel

- $2 + 14 = 16$ ✓
- $\frac{2}{16} \times 100$ ✓
- $= 12,5\%$ ✓ (3)

2.6 Die voedingstowwe beskikbaar in twee verskillende voere

2.6.1 Identifikasie van die voer

- (a) Vetmesting van lammer - VOER B ✓
- (b) Lakterende koeie - VOER A ✓

(1)
(1)

2.6.2 Regverdiging vir VOER A

Hoë proteïeninhoud/hoë verteerbare proteïen van 17% ✓

(1)

2.6.3 Berekening van die voedingsverhouding van voer A

- $VV = 1: \frac{\%TVV - \%VP}{\%VP}$ ✓
- $= 1: \frac{83\% - 17\%}{17\%}$ ✓
- $= 1: 3,9 / 1:4$ ✓

OF

- $VV = 1: \frac{\%VNSB}{\%VP}$ ✓
- $= 1: \frac{66\%}{17\%}$ ✓
- $= 1: 3,9 / 1:4$ ✓

(3)

2.7 Die komponente van die voer

2.7.1 Identifikasie van

- A - Koolhidrate ✓
- E - Maltose/glukose ✓

(1)
(1)

2.7.2 Naam van die ensiem

- C - Lipase ✓

(1)

2.7.3 Voerkomponente

- (a) Ander organiese komponent - Vitamien/Proteïen ✓
- (b) Anorganiese komponent - Minerale ✓

(1)
(1)

[35]

VRAAG 3: DIEREPRODUKSIE, BESKERMING EN BEHEER**3.1 Produkstelsels**

- 3.1.1 Identifikasie van die produkstelsel**
- (a) BOER B - Intensief ✓ (1)
 - (b) BOER A - Ekstensief ✓ (1)
- 3.1.2 TWEE redes vir die intensiewe produkstelsel**
- Diere word van voedsel voorsien ✓
 - Baie werkers/9 werkers ✓
 - Hoë bevolkingsdigtheid/540 skape op 30ha ✓
 - Meer kapitaal word geïnvesteer/voerkraal/behuising/
2 voerstore/2 boorgate ✓ (Enige 2) (2)
- 3.1.3 TWEE faktore wat die boer moet oorweeg om produksie te verhoog**
- Voeding ✓
 - Teling/reproduksie ✓
 - Omgewing/skuiling ✓
 - Bestuur ✓ (Enige 2) (2)

3.2 Behuisingsfasiliteit vir varke

- 3.2.1 Identifikasie van die letter**
- (a) A ✓ (1)
 - (b) B ✓ (1)
 - (c) C ✓ (1)

3.3 Hantering van 'n kuiken

- 3.3.1 Die rede vir die hantering van 'n kuiken**
Toediening van medikasie/immunisering/inenting ✓ (1)
- 3.3.2 Voorsien die naam van die gereedskap wat gebruik word**
Inspuiting ✓ (1)
- 3.3.3 TWEE basiese riglyne vir die hantering van pluimvee**
- Benader pluimvee rustig en met selfvertroue sodat hulle nie skrik nie/moenie pluimvee rondjaag nie ✓
 - Dra pluimvee aan beide bene of vlerke ✓
 - Moet nooit pluimvee aan die kop, een vlerk/been dra ✓
 - Moenie pluimvee aan die vere/stert gryp nie ✓ (Enige 2) (2)
- 3.3.4 TWEE tipes gereedskap/toerusting gebruik om plaasdiere onder bedwang te bring**
- Drukgang/kop-/nekklamp ✓
 - Kanteltafel ✓
 - Tou ✓
 - Harnas ✓
 - Halter ✓
 - Neusring/neustang ✓ (Enige 2) (2)

3.4 Metodes om medikasie toe te dien

- 3.4.1 Dompeldip ✓ (1)
- 3.4.2 Dosering ✓ (1)
- 3.4.3 Vaginale invoeging ✓ (1)
- 3.4.4 Lokale toediening ✓ (1)

3.5 Dieresiektes

3.5.1 Identifikasie van die dieresiekte

- (a) Antraks/miltsiekte ✓ (1)
- (b) Bek-en-klouseer ✓ (1)
- (c) Koksidiose ✓ (1)
- (d) Klontwol ✓ (1)

3.5.2 Benoem die patogeen

- (a) 3.5.1(d) - Fungi/Dermatophilus congolensis/
Psedomonas aeruginosa ✓ (1)
- (b) A - Bakterieë/Bacillus anthracis ✓ (1)

3.6 Die lewensiklus van die parasiet

3.6.1 Naam van die parasiet

Lewerslak ✓ (1)

3.6.2 Identifikasie van die gasheer

- (a) Primêre gasheer - Bees/skaap ✓ (1)
- (b) Sekondêre gasheer - Slak ✓ (1)

3.6.3 Maatstaf om die lewensiklus van die parasiet te breek

- Hou diere weg van nat weidings ✓
- Pas wisselweiding toe ✓ (Enige 1) (1)

3.7 Parasiete wat plaasdiere affekteer

3.7.1 Klassifikasie van die parasiete

Uitwendige/ekto parasiete ✓ (1)

3.7.2 Identifikasie van

- PARASIET A** - Brommer ✓ (1)
PARASIET C - Myte ✓ (1)

3.7.3 EEN bestuurspraktyk om brommer besmetting te voorkom

- Knip en skoonmaak van die haarkleed ✓
- Tydsberekening van die skeer en mikskeer van wol ✓
- Ontstert ✓
- Laat ooie verkieslik na skeer, lam ✓
- Teel van bestande diere ✓
- Behoorlike afval bestuursprogram/ordeelkundige brommer beheer program ✓
- Hou die leefareaas van diere skoon ✓
- Behandel/bedek oop wonde ✓ (Enige 1) (1)

3.8 Ureumvergiftiging

3.8.1 EEN simptoom van ureumvergiftiging

- Opgeblaasdheid ✓
 - Tetanie/pynlike spierkrampe ✓
 - Moeilike/vinnige asemhaling ✓
 - Oormatige speeksel afskeiding ✓
 - Gereelde ontlasting ✓
 - Hardlywigheid ✓
 - Waggelgang ✓
 - Senuwee simptome ✓
- (Enige 1) (1)

3.8.2 Metode om diere met ureumvergiftiging te behandel

- Verwyder diere dadelik vanaf die bron van besmetting ✓
 - Dien asyn/asynsuur toe om die ammoniak te neutraliseer
(verdun een liter asyn met vier liter water en dien met behulp van 'n maagbuis toe) ✓
 - Dien groot hoeveelhede koue water toe om die rumeninhoud te verdun en die tempo van urease te vertraag ✓
- (Enige 1) (1)
[35]

VRAAG 4: DIEREREPRODUKSIE**4.1 Die reproduksiestelsel van 'n manlike plaasdier****4.1.1 Identifikasie van**

- A - Cowper se kliere/bulbo-uretrale kliere ✓** (1)
- D - Vas deferens/saadbuis/duktus deferens/semenbuis ✓** (1)

4.1.2 Letter van die deel

- (a) B ✓ (1)
- (b) E ✓ (1)
- (c) C ✓ (1)
- (d) F ✓ (1)
- (e) G ✓ (1)

4.1.3 TWEE faktore wat steriliteit in bulle veroorsaak

- Misvormde geslagsorgane ✓
- Siektes ✓
- Aangebore defekte (hipoplasie/kryptorkidisme/hermafroditisme) ✓
- Genetiese defekte ✓
- Azoospermia ✓ (Enige 2) (2)

4.2 Gametogenese in plaasdiere**4.2.1 Identifikasie van die tipe gametogenese**

Oögenese/ovigenese ✓ (1)

4.2.2 Byskrifte vir

- B - Primêre oösiet ✓** (1)
- E - Ovum/eiersel ✓** (1)

4.2.3 Tipes sel verdeling

- (a) A - Mitose ✓** (1)
- (b) D - II de Meiotiese verdeling ✓** (1)

4.3 Sinchronisasie van estrus**4.3.1 Identifikasie van die reproduktiewe tegniek**

Sinchronisasie van estrus ✓ (1)

4.3.2 TWEE nadele van die sinchronisasie van estrus

- Benodig hoë vlakke van tegnologie ✓
- Toestande soos swak voeding en swak gesondheid kan die sinchronisasie van estrus negatief beïnvloed ✓
- Hoë koste van arbeid tydens hitte observasie/hoë koste van goeie fasiliteite/duur ✓
- Tydrowend/intensief ✓ (Enige 2) (2)

4.4 Kunsmatige inseminasie

4.4.1 Identifikasie van die reproduktiewe tegniek

Kunsmatige inseminasie/KI ✓ (1)

4.4.2 TWEE voordele van kunsmatige inseminasie

- Verminder geslagsoordraagbare siektes ✓
- Koste effektief/goedkoper as om bulle te onderhou/nie nodig om duur bulle aan te koop nie ✓
- Een bul se semen kan gebruik word om baie koeie te insemineer ✓
- Vinnige metode om die kwaliteit van die kudde te verbeter ✓
- Ingevoerde semen kan gebruik word ✓
- Waardevolle werktuig om met nageslagstoetsing te help/verbeter die genetiese waarde van die kudde ✓
- Hoër bevrugtingstempo as met natuurlike paring ✓
- Kan toegepas word waar paring nie moontlik is nie ✓
- Kan gebruik word lank nadat 'n bul dood is ✓

(Enige 2) (2)

4.4.3 EEN basiese vereiste vir die versameling van semen

- Higiëniese toestande/steriele toerusting ✓
- Semen versamelingspunt moet naby die laboratorium wees ✓
- Manlike diere moet gesond en skoon wees ✓
- Versamelfles moet warm gemaak word ✓
- Toerusting moet gerедelik beskikbaar wees ✓
- Die vloer moet nie glad wees nie ✓
- Teenwoordigheid van 'n koggeldier ✓
- Vaardige personeel met ondervinding ✓

(Enige 1) (1)

4.4.4 EEN eienskap van goeie kwaliteit semen

- Dit moet lewensvatbaar wees/minder as 15% dooie sperselle ✓
- Semen moet melkerig/ondeursigtig van kleur wees ✓
- Taai met 'n kenmerkende reuk ✓
- Geen bloed in semen teenwoordig nie ✓
- Spermelle moet 'n normale morfologie hê/nie misvormd nie ✓
- Hoë konsentrasie semen ✓
- Hoë mobiliteit van spermelle ✓
- Regte pH van tussen 6,4 tot 6,9 ✓

(Enige 1) (1)

4.5 Tipe kloning

Terapeuties ✓ (1)

4.5.2 Doel van terapeutiese kloning

Om embrioniese stamselle te produseer wat vir selterapie gebruik kan word/ontwikkeling van nuwe behandelings ✓

(1)

4.5.3 Naam van die proses

Ontkerning ✓ (1)

4.5.4 Rede vir ontkerning

Om te verhoed dat die genetiese materiaal van 'n eiersel nie met die proses inmeng nie ✓

(1)

4.6 Die stadium van kalwing

4.6.1 Stadium van kalwing

Kalfstadium/uitwerping van die fetus ✓

(1)

4.6.2 Stadium wat na die uitwerping van die fetus volg

Uitwerping van die plasenta/nageboorte ✓

(1)

4.6.3 EEN faktor wat lei tot die retensie van die plasenta

- Tekort aan vitamien A ✓
- Siektes/infeksies in die voortplantingskanaal ✓
- Uitputting ✓
- Mineraal tekorte ✓
- Oorerwingsdefekte ✓
- Oor-kondisionering van koeie ✓
- Onbeweeglikheid van die baarmoeder ✓
- Metaboliese ongesteldhede ✓
- Die fetus membrane en die moeder se weefsel skei nie na kalwing nie ✓
- Die gebruik van hormone wat geboorte aanhelp ✓
- Gekompliseerde kalwing/verlengde dragtigheid ✓
- Hormonale wanbalanse ✓
- Meerling geboortes/tweelinge ✓

(Enige 1) (1)

4.6.4 EEN kalf verwante probleem

- Hoë geboortemassa ✓
- Misvormde fetus/misvormdheid ✓
- Deviasie van die kop ✓
- Fleksie van die elmboog ✓
- Retensie van een of beide die voorbene ✓
- Waterkoppie/Hydrocephalus ✓
- Hydrops Fetalis ✓
- Posterior posisie ✓
- Meerling geboortes/tweelinge ✓
- Dooie fetus ✓

(Enige 1) (1)

4.7 Melkproduksie

4.7.1 Aanduiding van

(a) A tot C - Laktasie/melkproduksie kurwe ✓

(1)

(b) B - Piek periode ✓

(1)

4.7.2 Tydsduur van laktasie in dae

305 - 310 dae ✓

(1)

4.7.3 Verduideliking van die verwantskap tussen melkproduksie en bottervetinhoud in week 8

Indien die melkproduksie op die hoogstevlak is ✓
sal die bottervetinhoud op die laagstevlak wees ✓

(2)

[35]

TOTAAL AFDELING B:

105

GROOTTOTAAL:

150